

EAPC - Gestió de la informació: transparència i protecció de dades

Transparència, confiança ciutadana i rendició de comptes

20-02-2023

És evident que l'aprovació de la Llei catalana de transparència, accés a la informació pública i bon govern, ara ja fa més de vuit anys (Llei 19/2014, del 29 de desembre) ha comportat un pas endavant en el camí cap a la transparència, el bon govern, el govern obert, la participació i la col·laboració ciutadanes, i la rendició de comptes.

La transparència és un dels pilars bàsics de la Llei 19/2014, que la defineix com l'acció de l'Administració de donar a conèixer informació sobre els seus àmbits d'actuació de manera actualitzada, comprensible, accessible, fàcil i que faciliti a les persones participar en els assumptes públics.

Val a dir que la transparència inclou tant l'obligació de fer públiques determinades informacions de manera proactiva (el que es coneix com publicitat activa), com l'obligació de donar resposta a les sol·licituds d'informació que presentin les persones (dret d'accés a la informació).

La publicitat activa inclou determinades informacions: informació institucional i organitzativa; gestió econòmica i pressupostària; informació de rellevància jurídica; programació i planificació; contractació pública; activitat subvencional, etc., i, a més, les informacions d'interès públic i les que es demanin més freqüentment pel dret d'accés a la informació pública.

A més, aquestes informacions s'han de publicar i difondre de manera veraç i objectiva; de manera constant i actualitzada; organitzades, comprensibles i fàcilment accessibles; ordenades temàticament i cronològicament, i amb l'ús de formats comprensibles, interoperables i reutilitzables.

L'accés individual a la informació pública constitueix el segon eix bàsic de la Llei en matèria de transparència, i el converteix en un veritable dret subjectiu que tenen les persones d'accedir a la informació pública, que és la que ha elaborat la mateixa Administració i la que té en el seu poder. Per tant, el dret d'accés complementa la informació que la ciutadania pot obtenir per via de la transparència activa.

Podem dir, doncs, que la publicitat activa i el dret d'accés a la informació pública es consoliden, així, com a eines de control social de l'Administració i de la seva activitat, en benefici de més qualitat democràtica.

A més d'una obligació legal, la transparència és una voluntat, una actitud i un instrument imprescindible per enfortir el sistema democràtic, millorar la relació amb la ciutadania i promoure la confiança en les institucions públiques. La transparència fomenta la rendició de comptes, permet el control sobre l'acció de govern i l'avaluació de les polítiques públiques, afavoreix la participació i la implicació de la ciutadania en la presa de decisions i contribueix a prevenir la corrupció.

No obstant això, d'ençà de l'aprovació de la Llei 19/2014, del 29 de desembre, fins ara, segons els diferents estudis d'opinió duts a terme a Catalunya (Baròmetre d'Opinió Política, del Centre d'Estudis d'Opinió; Baròmetre, de l'Oficina Antifrau de Catalunya) i a la resta del món (índex de percepció de la corrupció, de Transparència Internacional; enquesta sobre confiança, de l'OCDE; Edelman Trust Barometer; estudis sobre la confiança, d'Our World in Data; etc.), no ha millorat la confiança de la ciutadania en els governs i les institucions –aquesta confiança es manté en nivells baixos– ni la percepció de la corrupció –en aquest cas, en nivells alts.

En aquest sentit, en el cas de Catalunya, l'augment de la publicació d'informació als portals de transparència, la posada en funcionament del dret de sol·licitar informació pública, així com la publicació de les reunions dels alts càrrecs i directius públics amb grups d'interès i dels obsequis i les invitacions rebuts, entre altres mesures preses, no ha servit per millorar la confiança ciutadana.

És evident que, en l'àmbit global, hi ha una crisi de les democràcies actuals des de fa ja uns quants anys, una desafecció en les institucions públiques en general, i un auge dels populismes i dels feixismes arreu. Això ens podria portar a pensar que alguna cosa no estan fent del tot bé les institucions públiques, i que encara hi ha molt de camí per recórrer en transparència i rendició de comptes per guanyar la legitimitat i confiabilitat de la ciutadania. En aquest sentit, un aspecte important que cal considerar és la rendició de comptes, fins i tot molt més que la simple publicació d'informació als portals de transparència. Perquè és vital que l'Administració doni explicacions de la seva gestió i de les decisions que es prenen.

Si volem que la ciutadania confiï en l'Administració, s'ha d'explicar per què es prenen unes decisions determinades i no d'altres. Cal explicar-ne els motius, les motivacions, les justificacions i els criteris que s'han pres en consideració; és a dir, caldria indicar quines decisions es prenen, per quins motius i amb quins criteris. Això seria fer transparents les decisions preses, que potser és el que importa a la ciutadania i podria ser la pedra angular de la confiabilitat en les institucions. Saber per què es prenen les decisions i partint de quins criteris, es converteix en una autèntica rendició de comptes, ja que la ciutadania pot valorar si les decisions es prenen d'acord amb l'interès general, sense que prevalguin determinats interessos particulars o d'una minoria. Per això, també és important que la ciutadania i els grups d'interès participin en la presa de decisions, i que quedi reflectit en la justificació de les decisions preses.

Per tant, perquè hi hagi una transparència efectiva cal transparentar no només la informació que està en mans de l'Administració, sinó, i molt més important, transparentar i saber explicar la presa de decisions que afecten a tota la ciutadania en general. Encara ens queda un llarg camí.

Pere González Duarte

Analista en polítiques públiques en matèria de transparència, Direcció General de Bon Govern, Innovació i Qualitat Democràtiques